

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio trigesimaquinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

4 RESPONSI O. Circa questionem aliquid est factum clarum, aliquid vero dubium, satis clarum est quod timor castus seu iustitiae differat per essentiam a timore servili, quia illi actus realiter differunt qui tendunt in obiecta principalia realiter distincta, sed timor castus & servilis sunt huiusmodi, ergo realiter differunt. Maior patet: quia differentia actuum est secundum differentiam obiectorum. Minor probatur, quia obiectum timoris casti vel est malum culpae vel malum separationis a Deo quem ex charitate diligimus. Obiectum vero timoris servilis est poena gehennae & haec sunt diversa, ergo &c. Radix etiam casti timoris per quem odimus culpam & timeamus separationem a Deo est charitas per quam diligimus Deum & odimus peccatum per quod meremur separari a Deo. Radix autem timoris servilis non est charitas, ideo &c.

5 Dubium autem est utrum timor castus & initialis differant per essentiam. Et dicunt quidam quod non, quia in quolibet dictorum timorū est considerare duos actus, unum principalem quem timor elicit, scilicet refugere hoc malum vel illud. Alius est secundarius quem timor importat, scilicet facere aut dimittere hoc vel illud propter fugam mali illius cuius est timor. Timor igitur initialis quantum ad primum actum non differt a timore casto, quia timere poenas aeternas non est actus timoris initialis, sed comparatur secundum actum istum sicut etiam timor castus, sed actus timoris initialis est timere separationem sicut & casti, quia non ita perfecte, sed in secundo actu differt timor castus ab initiali, quia initialis non solum importat actum vel dimissionem propter separationem, sed etiam propter poenam. Quod non contingit in timore casto qui ad solum separationem oculi dirigit, actus autem imperari per accidens comparantur ad habitus imperantes, & ideo timor initialis & castus sunt idem in substantia habitus, differunt autem accidentia liter ut ex dictis patet. Sed istud non videtur bene dictum propter duo. Primum est, quia dicunt quod timere poenas aeternas non est actus timoris initialis, sed comparatur secundum actum acti, sicut etiam timor castus, quia sicut duo actus cognoscendi non possunt simul esse in eadem potentia cognitiva sicut alibi probatum est, sic duo actus appetendi non possunt simul esse in eadem potentia appetitiva, impossibile est ergo quod actus timoris initialis vel casti comparatur secundum actum timoris servilis qui est timere poenas aeternas, si sint duo actus, si vero sit unus actus quod timetur separari a Deo & poena aeterna cum talis actus non sit praecise a timore casto nec a timore servili, restat quod sit a timore initiali, ergo timor initialis respicit utrumque, scilicet separationem a Deo & poenam gehennae tanquam sua propria obiecta. Secundo quia in eorum dictis videtur esse repugnantia, dicunt enim quod timor initialis non solum imperat actum vel dimissionem propter separationem, sed etiam propter poenam quod non contingit in timore casto. Potentia enim nullum actum imperat nisi mediante actu illicito, si ergo timor initialis imperat dimissionem culpae non solum propter separationem a Deo, sed etiam propter poenam aeternam, ergo per actum elicitem a timore initiali non solum timetur separatio a Deo, sed etiam poena aeterna. Quod est contrarium priori dicto.

6 Et ideo dicendum est aliter quod quantumvis secundum vim vocabuli timor initialis possit vocari timor castus, prout de novo inceptum esse in aliquo, & simili modo possit dici timor servilis esse timor initialis, prout de novo inceptum esse in aliquo. Hoc enim utrobique importat nomen initii, tamen timor initialis prout cadit in distinctione timorū posita per Magistrum in litera, differt realiter a timore servili & a timore casto, secundum differentiam obiectorum, quia sicut timor castus habet praecise pro obiecto malum culpae vel separationem a Deo, timor autem servilis habet praecise pro obiecto poenam gehennae, sic timor initialis habet pro obiecto utrumque & non alteri solum, & tamen est unus timor per essentiam simplicem non compositus ex timore casto & servili, quia sicut potentia cognitiva uno actu simplici potest ex duplici motivo iudicare aliquid esse fugiendum, sic appetitus uno actu simplici potest illud fugere ex duplici motivo, & isto modo timor initialis importat fugam peccati timore separationis & gehennae.

7 AD primum arg. in oppositum dicendum quod non est simile de fide formata & informata, & de timore casto &

servili, quia fidei informis & formatae est idem obiectum formale, & ideo est idem habitus, sed timoris casti & servilis timoris non est idem obiectum formale, ut dictum fuit prius: & ideo non est idem habitus, nec idem actus.

8 Ad secundum dicendum est quod perfectum & imperfectum secundum solum intentionem non variant speciem, sicut minus album, & magis album, sed perfectum & imperfectum in habitibus & actibus quae habent obiecta diversa formalia variant essentiam habituum & actuum, sic est de timore initiali & casto.

QUESTIO SEXTA.

Utrum crescente charitate debeat timor.

Tho. 2. 2. q. 19. ar. 10.

SEXTO quaeritur utrum crescente charitate debeat timor. Et videtur quod non, quia crescente causa crescit effectus, sed timor saltem castus causatur ex amore, non enim timeamus separari nisi a bono quod diligimus, ergo crescente charitate seu amore crescit timor castus.

2 Item illa dona Dei quae non dantur cum charitate non videntur minui aucta charitate, sed potius augeri, sed timor castus & initialis sunt dona Dei, & dantur cum charitate, ergo non minuuntur, sed potius augentur aucta charitate.

3 IN contrarium arguitur, quia illud quod existens perfectum tollit totaliter timorem quanto plus tendit ad perfectionem, tanto plus minuit ipsam, sed perfecta charitas totaliter mittit timorem foras, ut dicitur. Ioan. 4. 19. ergo charitas quanto plus tendit ad perfectionem, tanto plus minuit timorem.

4 RESPONSI O. De diminutione timoris possimus loqui dupliciter, scilicet quantum ad habitum & quantum ad actum, si quantum ad habitum, sic timor prout est donum a Deo infusum non augetur, nec minuitur nisi a deo, a quo infunditur, qui potest ipsum augere vel minuire prout vult. Si quantum ad actum sic dicendum est quod duplex est actus timoris casti, & initialis, & servilis, scilicet unus elicitus, & alius imperatus, elicitus est timere separationem a Deo, vel poenam gehennae, vel utrumque, actus imperatus est vitare culpam propter praedictum timorem: si ergo loquamur de actu elicito a timore casto, qui est timere separationem a Deo, & pro parte includitur in timore initiali, sic dicendum est quod crescente charitate deest actus talis timoris: cuius ratio est, quia quanto aliquis potest difficilius separari a Deo, tanto minuitur in eo timor separationis, sed quanto charitas plus crescit in aliquo, tanto difficilius potest separari a deo, quia perfectior charitas perfectius unit cum deo, ergo crescente charitate imminuitur in eo timor separationis, & charitas perfecta & inamissibilis (sicut est in patria) tollit totaliter hunc timorem. De actu autem timoris gehennae idem dicendum est, quia principaliter habet oculum ad Deum quem amat: & ideo diminuit aspectum ad poenam quamcumque, & quanto plus crescit, tanto plus diminuit, & perfecta charitas totaliter eum mittit foras. Si autem loquamur de actu imperato, qui est vitare culpam, sic crescente charitate talis actus non minuitur, sed potius augetur, quia sicut perfectior charitas facit deum perfectius diligere, sic facit peccatum perfectius odire, & perfectius vitare.

5 AD primum argumentum dicendum quod licet timor castus causetur ex amore, requirit tamen necessario tanquam obiectum possibilem separationem a Deo, quia timor non est, nec potest esse de impossibili, & quia crescente charitate, talis separatio est minus possibilis, ideo timetur, & facilius vitatur.

6 Ad secundum dicendum quod illud argumentum solum procedit de habitu timoris, & non de actu.

Sententia huius distinctionis. XXXV. in generali & speciali.

POST praemissa diligenter considerandū. Superius Magister determinavit de donis. Hic intendit ostendere quorundam donorum differentiam, quae maxime conveniunt ad invicem, scilicet sapientiae, scientiae & intellectus. Et dividitur in duas. In prima assignat differentiam, in secunda responder ad quaedam dubitabilia ibi. Et notandum est quod intellectus. Prima in duas. Primum assignat differentiam

MM 4 rentiam

rentiam inter sapientiam & scientiam. Secundò inter sapientiam & intellectum ostensa differentia, tunc sequitur illa pars in qua determinat dubia. Et primò circa scientiam. Secundò circa sapientiam ibi, illud quoque sciendum. Hac est diuisio, &c.

2 IN speciali sic procedit. Et primò ostendit differentiam inter sapientiam & scientiam, quia sapientia est rerum diuinarum & humanarum cognitio, scientia verò cognitio humanarum rerum, & secundò Aug. sapientia de diuinis & humanis est, scientia autè de humanis tantum loquendo de sapientia non secundò Philosophos, sed secundò Apost. 1. Cor. 12. vbi dicitur quod alii datur sapientia sermo, alii sermo scientia, &c. Nec scientia est de omnibus rebus humanis, sed de humanis per quas fides adiuuatur aliquo modo. Itè secunda differentia est secundò Aug. quod sapientia est de his que ad diuinum cultum & dilectionem pertinent, scientia verò de his que pertinent ad auersionem que est in medio nationis prauæ & peruersæ. Item alia ponitur differentia secundum Aug. Sapientia pertinet ad Dei contemplationem, scientia verò ad actionem, sapientia est de diuinis, scientia de humanis, & ideo de Christo habemus scientiam & sapientiam, quia Deus est & homo. Consequenter ponitur differentia inter sapientiam & intellectum, dicens quòd sapientia est propriè de æternis, intellectus de Deo & rebus inuisibilibus creatis indifferenter. Item intellectus consistit in sola creatoris & creaturæ inuisibilium cognitione, sapientia verò in creatoris cognitione & delectatione. Ex his patet differentia inter illa tria, quia scientia valet ad bonam conuersationem & temporalium rerum administrationem, intellectus valet ad creatoris & creaturarum inuisibilium cognitionem: sapientia verò ad Dei cognitionem & Dei dilectionem. Denique quia alii quis posset credere quòd intellectus & scientia de quibus hic comunicarentur homini, & quòd naturalia essent dicit quòd non, sed à Deo intunduntur animabus sanctis, per que etiam in illis intellectus & mens reformantur. Vltimò dicit quòd sapientia ista non est Deus, sed donum eius, quia à Deo infunditur homini, vt sit particeps summæ sapientia. Vnde sicut dicitur iustitia que Deus est, vel que Deus dat homini, cum ipsum iustificat, sic & sapientia Dei dicitur, vel quia Deus est, vel quam dat Deus homini, vt sit sapiens. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum diuisio vitæ per actiuam & contemplatiuam sit sufficiens.

Tho. 2. 2. q. 179.

Quia donorum de quibus in hac dist. agitur, quædam perficiunt hominè in vita actiua, quædam verò in vita contemplatiua, ideo consuevit hic quæriri de vtraque vita. Primò quæritur de diuisione vitæ in actiuam & contemplatiuam, vtrum sit bona. Et secundò quæritur de comparatione vnius ad alteram. Ad primum sic proceditur. Et primò videtur quod illa diuisio non sit bona, quia prius non conuenienter diuiditur per differentias posteriores, nec magis commune per differentias minus communis, sed actiuam & contemplatiuam seu speculatiuam & practicum sunt differentia pertinetes ad intellectum & intelligere, vt patet ex tertio de anima: viuere autem est prius & communius quam intelligere, ergo vita seu viuere non conuenienter diuiditur in actiuam & contemplatiuam.

2 Item Philosophus 1. Ethic. dicit quod tres sunt vitæ maxime excellentes, scilicet voluptuosa, ciuilis, que videtur esse eadem cum actiua & contemplatiua: inconueniens est ergo diuisio illa, que omittit primum membrum.

3 Item Aug. de ciu. dei. 19. ponit tertium membrum quod est compositum ex ambobus, & sic est idem quod prius.

4 IN contrarium arguitur, per illud quod dicit Greg. super Ezech. qui dicit, duæ sunt vitæ in quibus nos omnipotens Deus per sanctum eloquium erudit, actiua, scilicet & contemplatiua, & Beda dicit in Homel. de assumptione beate virginis, quòd duæ sorores, scilicet Martha & Maria, significant duas vitas quibus in presenti exercetur sancta ecclesia, Martha quidem actiuam, Maria verò contemplatiuam significat.

5 RESPONSIÓ. Circa quæstionem istam videnda sunt duo. Primum est qualiter & qua ratione diuisio

dicitur in actiuam & contemplatiuam. Secundum est an illa diuisio sit sufficiens.

6 QVANTVM ad primum sciendum est quod vita abfolutè sumpta non diuiditur per actiuam & contemplatiuam, sed solum vita humana, nec omnis illa, sed solà virtuosà. Ad cuius euidentiam sciendum est quod licet non viuencia distinguatur à viuenticibus motu & cognitione: perfectius tamen & magis propriè distinguuntur ab eis per cognitionem quam per motum. Cognitio autem est duplex in genere, scilicet sensitua & intellectua, & secundò vtramque dicuntur aliqua viuere, vnumquodque tamen magis propriè secundò cognitionem que est in eo suprema. Bruta quidem secundò cognitionem sensitua: homines verò secundum intellectiuam: vita enim voluptuosà, que est secundum partem sensitiuam, que non est propria homini, sed communis pecoribus, non est propriè vita humana, sed bestialis, vnde dicitur vita pecudum. 1. Ethic. Sola ergo vita, que est secundum partem intellectuam, que est suprema in homine dicitur vita humana. Et quia intellectus diuiditur in speculatiuam & practicum non sicut in distinctas potentias, sed sicut in distincta officia per distinctos actus & distincta objecta: ideo vita humana distinguitur in speculatiuam & practicum seu actiuam per hunc modum. Vita enim vniuersalius hominis dicitur consistere in eo, in quo maxime delectatur, & cui maxime intendit, & in illo maxime vult conuiuere quisque amico, vt dicitur. 9. Ethic. Et quia quidam maxime intendunt contemplationi veritatis, que propriè pertinet ad intellectum speculatiuum, & in hoc maxime delectantur. Alii verò maxime intendunt passionibus moderandis, & actionibus regulandis: ideo primi dicuntur viuere secundum vitam contemplatiuam, alii verò secundum actiuam: vita ergo contemplatiua consistit essentialiter in contemplatione veritatis, que pertinet ad intellectum, sed accidentaliter, & consequenter includit actum voluntatis. Intentio enim voluntatis mouet ad exercendam talem operationem, scilicet contemplationem, & hoc multipliciter, quandoque quidem propter amorem solius cognitionis: hæc fuit vita contemplatiua Philosophorum, quandoque verò propter amorem non solum cognitionis, sed magis rei cognitæ: & hæc est vel esse debet vita contemplatiua theologorum, ad quam mouet charitas Dei, in quantum aliquis ex dilectione Dei inardescit in eius pulchritudinem contemplandam. Et quia vniuersique delectantur, quando adeptus est illud quod amat: ideo talis contemplatio terminatur ad delectationem, & sic contemplatio ex amore incipit & ad delectationem terminatur: & sic patet primum.

7 QVANTVM ad secundum sciendum est quod viuere siue accipitur pro esse viuenticum, siue pro operatione vitæ semper est in viuente: propter quod vita tam contemplatiua quam actiua attenditur secundum ea que bene disponunt hominem in seipso, & hoc satis notum est de vita contemplatiua. De actiua etiam quatenus intendit passionibus moderandis idem est: quatenus autem intendit actionibus regulandis non est ita manifestum, quia quædam actiones sunt ad alterum, vt actiones iustitiæ que est ad alterum. Sed istud non obstat, quia licet iustitia particulariter bene disponat hominem de his que sunt ad alterum, non tamen bene disponit alterum, nec ad hoc ordinatur. Sed solum ordinatur ad bene disponendum illum in quo est: iustus enim bene viuunt, & iusti in operationibus que sunt ad alterum, etià malè & iniuste viuunt. Patet ergo quòd vita tam actiua quam contemplatiua attenditur secundum ea que bene disponunt hominem in seipso, nec ordinantur ad bene disponendum alterum: & hæc fuit contemplatiua Mariæ, & actiua Marthæ. Si ergo aliquis intendat bene disponere alterum, seu alios in passionibus moderandis, & operationibus regulandis, vel contemplatione in animo alterius ædificandis, hoc non pertinet ad vitam contemplatiuam, vel actiuam, prout sunt superiores distinctæ, quia per hoc non viuunt in seipso, sed intendit alios viuificare seu facere viuentes secundum vitam virtuosam actiuam vel contemplatiuam. Si tamen vocetur vita, vel status, vel modus viuendi, sicut & verè vocatur pro eo quòd ordinantur ad regendum vel docendum alios virtuosos viuere, sic facit tertium membrum cum supradictis. Et si vocetur aliquo prædictorum nomine

Tho. 2. 2. q. 180. art. 1.

minum magis debet dici actiua quam contemplatiua, sed hoc est æquiuocè cum vita actiua prius exposita, quia illa ordinatur, ut homo in seipso bonus fiat, hæc autem ordinatur ad hoc ut homo in seipso factus bonus bonitatem in alios diffundat verbo pariter & exemplo.

3 Ad Primum arguitur, patet responso quod per actiuam & contemplatiuam non diuiditur vita absolute, sed solum vita humana virtuosa, per quam aliquis in seipso bene disponitur.

9 Per idem patet ad secundum, quia vita voluptuosa non est etiam virtuosa, & ideo non cadit sub prædicatione diuisione.

10 Ad tertium dicendum quod beatus Augustinus forte intendit ponere tertium modum viuendi, prout ex posuimus, qui pertinet ad rectores & pastores aliorum qui debent non solum in seipsis esse perfecti in vita actiua & contemplatiua, sed debent etiam alios perficere.

11 A V C Toritates autem Bedæ & Gregorius loquuntur de vita actiua & contemplatiua, per quas homo perfectur in seipso solum.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vita actiua vita fit contemplatiua melior, an contra.

Thom. 2. 2. q. 182.

Denique queritur de comparatione vite actiue ad contemplatiuam, circa quod duo queruntur. Primum est, quæ sit nobilior, seu melior. Secundum est, quæ sit maioris meriti, videlicet an actiua an contemplatiua. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod actiua sit nobilior & perfectior quæ contemplatiua, quia bonum gentis diuinius est quæ bonum vnus hominis, sed vita contemplatiua est bonum vnus hominis, vita autem actiua est bonum gentis: ergo vita actiua est melior quam contemplatiua.

2 Item nihil est diuinius quam dei cooperatorem fieri (ut dicit Dionysius 3. ca. coelestis Hierarchie.) Sed homo efficitur cooperatorem dei per exercitium vite actiue, per quod studet homines in deum reducere, ergo illud est diuinitisimum & nobilissimum.

3 Item maius bonum non est dimittendum propter minus, sed e conuerso. Sed vita contemplatiua dimittitur propter actiuam, ut patet de religiosis, quum transferuntur ad statum prælationis, ergo vita contemplatiua non est melior actiua, sed e conuerso.

4 **IN CONTRARIUM** est, quod dicitur Luc. 10. Maria optimam partem elegit. Elegit autem contemplatiuam sicut Martha actiuam, ergo contemplatiua est melior quam actiua.

5 **RESPONSI O.** Vita actiua potest dupliciter accipi (ut patet ex dictis in præcedente quaestione.) Vno modo dicitur vita actiua per quam homo intrat in passionibus moderandis in seipso, & actibus regulandis. Alio modo dicitur vita illa per quam homo existens in seipso bonus nititur diffundere bonitatem in alios. Si ergo comparetur vita actiua primo modo dicta ad vitam contemplatiuam, aut comparatur secundum suum totum ambitum, aut solum prout homini conueniunt, sic comparatur secundum suum totum ambitum, sic clarum est quod vita contemplatiua est perfectior & nobilior quæ actiua vita. Quia vita secundum quam Deus & angeli beati viuunt est contemplatiua, & constat quod illa est nobilior & perfectior quæ quæcumque vita actiua, per quam homo studet esse bonus in seipso moderando passiones, & regulando actiones, ergo &c. Si autem hæc duæ vite comparantur inter se prout soli homini conueniunt, adhuc potest esse dupliciter. Vno modo accipiendo hominem prout est, secundum quemlibet statum, videlicet vitæ & patriæ: & sic adhuc clarum est quod vita contemplatiua nobilior est & perfectior quæ vita actiua. Quia vita patriæ est solum contemplatiua secundum illud quod dicit beatus Augustinus de Ciuitate dei, aduocabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus, ecce quid erit in fine sine fine: vita autem actiua non est nisi in præsentibus: & constat quod vita patriæ beata perfectior est & nobilior quæ vita præsentis cum ista ordinetur ad illam sicut ad finem. In illa etiam ponitur summa beatitudo nostra consistere, quare &c.

6 Si autem comparetur solum secundum quod conueniunt homini in statu præsentis vite mortalis, adhuc po-

teit hoc esse dupliciter, quæ vel potest attendi talis comparatio secundum Philosophos qui ignorauerunt futuram vitam, aut secundum fideles Theologos, si primo modo sic dicendum est quod vita contemplatiua est nobilior & perfectior quæ vita actiua. Vita tamē actiua est magis necessaria. Quod patet, quia illa operatio est nobilior & perfectior, quæ est circa nobilior obiectum, & certiori modo, ut patet ex principio libri de Anima. Sed operatio intellectus speculari, in qua consistit vita contemplatiua, est circa nobilior obiectum, & nobiliori modo quæ operatio intellectus practici, in qua consistit vita actiua. Nam obiecta operationis speculari intellectus sunt Deus & substantiæ separatae, & res aliæ naturales, obiecta verò intellectus practici sunt passiones & operationes humane, quæ non sunt tantæ nobilitatis, nec tantæ habent certitudinem, inō maximam varietatem & incertitudinē. Unde in eis fatuum est ponere certitudinē demonstratiuam, sed sufficiunt persuasiones probabiles, ut patet ex 1. Ethic. & aliis pluribus locis: ergo vita contemplatiua est nobilior & perfectior quæ vita actiua. Verumtamen actiua est magis necessaria & magis debita, quia homo naturaliter est animal ciuile, ut dicitur 1. Poli. Et ideo magis est necessarium & debitum quod homo bene se habeat secundum vitam ciuilem seu actiuam quam secundum vitam contemplatiuam, propter quod peior est vitiosus in moribus existens magnus Philosophus, quæ virtuosus in moribus ignarus, vel errans in contemplatione philosophiæ.

7 Loquendo autem secundum theologos adhuc vita contemplatiua est nobilior quæ actiua, non solum propter rationem quæ prius est adducta, sed etiam quia vita contemplatiua est quedam prælibatio seu preguatio vite future beatæ: vita tamen actiua est magis necessaria, supposita tamē fide, quia agibilia passim occurrunt homini, in quibus oportet eum virtuose agere, & mandata diuina seruare. Alioquin deuiat à statu salutis æternæ, ad quam tota vita præfens siue practica, siue speculatiua ordinatur: siue contemplatione autem, aut cum modica contemplatione acquiritur salus, sufficit enim Christiano ad salutem obseruatio mandatorum cum credulitate eorum quæ per fidem nobis tradita sunt.

8 Si autem loquamur de vita actiua, quæ non consistit solum in moderando proprias passiones, & regulando actiones proprias. Sed consistit in hoc, quod homo bonus in seipso existens secundum vitam tam dictam nititur bonitatem in alios diffundere, sicut exigit status prælatorum & rectorum. Sic dicendum est quod talis vita actiua est nobilior & perfectior quam quæcumque contemplatiua huius vite. Quod patet tripliciter. Primo, quia illa vita est perfectior & nobilior quæ nobilior ordinatur ad perfectionem. Sed vita actiua prædicto modo accepta nobilior ordinatur ad perfectionem quam vita contemplatiua, ergo est nobilior & perfectior. Minor probatur, quia ad effectum nobilior ordinatur agens quæ patiens, tam secundum Philosophos quæ secundum sanctos, sed ad perfectionem ordinatur talis vita actiua per modum agētis & influētis, omnis autem alia vita ordinatur ad perfectionem per modum patētis & in se recipientis, ergo talis vita actiua est simpliciter perfectior & nobilior quam quæcumque alia. Secundo sic, illa vita est perfectior quæ supponit personam magis perfectam. Sed vita actiua prædicto modo accepta supponit personam magis perfectam quæ quæcumque alia vita, ergo est perfectior & nobilior. Minor probatur, quia talis vita actiua præsupponit quantum est ex conditione sua personam perfectam in vita contemplatiua & actiua singulari, ut dicit Gregorius in Pastor. quod rector debet esse actione præcipuus & præ cunctis contemplatione suspensus.

Nulla autem alia vita supponit sic perfectam personam, ergo talis vita actiua est perfectior & nobilior quam vita contemplatiua. Tertio sic, status doctorum est perfectior & nobilior quæ status discipulorum, secundum illud Luc. 6. Non est discipulus supra magistrum: ubi minus dicit & plus significat, quasi diceret discipulus debet esse sub magistro, sicut imperfectus sub perfecto. Sed vita actiua qualis dicta est, est vita doctorum & regentium alios, vita autem alterum est vita discipulorum, siue sint contemplatiui siue actiui, ergo talis vita actiua est nobilior & perfectior quam vita contemplatiua vel actiua singularis.

AD Primum arg. patet responso ex iam dictis, procedit enim de vita actiua quæ ordinat ad diffundendum bonitatem in alios. Talis enim est bonum gentis, nõ autem vita actiua singularis per quam homo solum bene disponitur in seipso moderando proprias passiones, & regulando proprias actiones.

Ad secundum argumentum patet per idem.

Ad tertium arg. dicendum est quod vita contemplatiua nõ dimittitur propter actiua singularem quando religiosus efficitur prælator, sed propter actiua quæ est aliorum regitiua & instructiua sicut est de vita quam requirit status prælatorum, & ideo talis actiua est melior quam simplex contemplatiua, nec tamen propter talem vitam actiua dimittitur contemplatiua, imò viuens secundum hanc vitam debet esse perfectus in seipso quantum ad vitam contemplatiuam & actiua singularem, licet oporteat eum quandoq; intermittere actum contemplationis propter necessitates regiminis aliorum.

12. A Rgumentum etiam illud nõ bene procedit quia magis bonum minus necessarium est dimittendum propter minus bonum magis necessarium sicut philosophari cum sit melius quod dicitur, tamen a paupere & egente victu dimittendum est philosophari propter ditari. Et per hunc modum vita contemplatiua quamuis nobilior debet omitti propter necessitate vite actiue etiam singularis.

13. AVCTORITAS Domini Luc. 10. ubi præfertur vita contemplatiua Mariæ vite actiue ipsius Mar. loquitur de vita actiua & contemplatiua singulari.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum vita actiua sit maioris meriti quam contemplatiua.

Tho. 2. 2. q. 182. ar. 2.

AD Tertium sic proceditur. Et videtur quod vita actiua sit maioris meriti quam contemplatiua, quia secundum Grego. super Ezech. Nullum sacrificium est magis Deo acceptum quam zelus animarum. Sed operatio vite actiue per quam aliquis studet salutem proximorum magis pertinet ad zelum animarum quam opera vite contemplatiue, ergo ipsa sunt Deo magis accepta quare & magis meritoria.

2. Item illud est magis meritorium cui maior debetur merces, quia meritum correspondet premio & eoduerso. Sed vite actiue debetur maior merces quam contemplatiue, ergo &c. Probatio minoris, quia labori commensuratur merces secundum illud. 1. ad Cor. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Sed in operibus vite actiue est maior labor quam in operibus contemplatiue vite, quare &c.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Greg. 6. Moral. magna sunt vite actiue merita, sed contemplatiue potiora.

4. RESPONSI. Sicut dictum fuit in. 2. lib. meritum proprie dictum nõ est inter hominem & Deum sicut nec iustum proprie acceptum, Deus tamen ex liberalitate sua remunerat nostra bona opera, tam interiora quam exteriora. Ad rationem tamen meriti magis accedit opus per quod aliquid videtur redundare ab homine in Deum quam aliud opus quantumcumque sit bonum in se vt ibidem declaratum fuit dist. 42. Hoc supposito dicendum est quod vita actiua per quam homo bonus in se existens nititur bonitatem in alios diffundere est maioris meriti, quam vita contemplatiua vel actiua singularis. Quod patet, quia illa opera apud Deum sunt magis meritoria, per que plus redundat ab homine in Deum, quod cedit aliquo modo in bonum diuinum. Et hæc supponitur ex dictis in. 2. lib. Sed per opera vite actiue, per quam homo in se bonus existens nititur bonitatem in alios diffundere, qualis est vita prælatorum plus redundat in Deum, quod cedit aliquo modo in bonum diuinum quam per quæcumque alia opera, ergo opera talis vite actiue sunt maxime meritoria. Minor probatur, quia ad talem vitam actiuam pertinet docere fidem, & eam cum opus fuerit defendere non solum verbo sed factis, subeundo martyrium pro defensione fidei & gregis: pertinet etiam ad eam instruere populum de mandatis diuinis, & obseruantia eorum, & hæc aliquo modo cedunt in bonum diuinum non quoad Deum in seipso, qui bono-

2. d. 42. q. 3
de remuneratione
ratione.

rum nostrorum nõ indiget, sed secundum illam interpretationem, quia dicitur quod defensio causæ alicuius, cedit in bonum illius cuius est causæ, sic enim fides Christi defenditur per prædicationem, & per martyrium que pertinet ad talem vitam actiuam: per nulla autem opera vite contemplatiue vel actiue singularis cedit aliquid sic in bonum diuinum, quare &c.

5. Si autem cõparetur vita contemplatiua ad vitam actiuam singularem. Sic dicendum est quod duplex meritum est, quoddam respectu dimissionis pœnæ. Aliud respectu consecutionis gloriæ. Primo modo actiua est maioris meriti, quam contemplatiua. Cuius ratio est, quia pœna per penam recompensatur. Sed vita actiua est penalisior quam contemplatiua. Ergo per opera eius plus recompensatur de pœna nobis debita, quam per opera contemplatiue. Minor probatur, quia opera actiua consistunt in moderatione passionum per ieiunia & abstinentias, & similia que pœnosa sunt. Item in operibus misericordie, visitando nudos, visitando infirmos, pascendo famelicos & consimilibus que requirunt sumptus & pœnam, à quibus omnibus vita contemplatiua libera est, & nihilominus habet dulcedinem adiunctam, quare &c.

6. Respectu autem consecutionis gloriæ vita contemplatiua est maioris meriti quam actiua, quantum est ex genere sui actus. Cuius ratio est, quia meritum ex charitate pensatur: sed diligere deum secundum se ex charitate est magis meritorium, quam diligere proximum propter Deum: ergo illud quod directius pertinet ad dilectionem dei, magis est meritorium ex suo genere quam illud quod pertinet ad dilectionem proximi etiam propter deum. Vita autem contemplatiua directè & immediatè pertinet ad dilectionem dei, vita autem actiua ad dilectionem proximi, ergo ex suo genere vita contemplatiua est maioris meriti quam actiua. Potest tamen contingere ex parte hominis quod aliquis in operibus vite actiue plus mereatur quam alius in operibus vite contemplatiue, puta si aliquis tepidè insisteret operibus contemplatiue. Alius autem feruenter insisteret operibus actiue propter deum, ita quod propter abundantiam diuini amoris, vt eius voluntas impleatur propter gloriam dei interdum sustinet à dulcedine diuine cõtemplationis ad tempus separari.

7. Ad primum arg. dicendum quod zelus animarum pertinet ex officio ad vitam actiuam prælatorum, que est perfectior quam vita contemplatiua, & maioris meriti. Ad vitam autem actiuam singularem si pertineat ex zelo charitatis, per quem vniciusq; mandauit Deus de proximo suo non præfertur propter hoc meritum vite actiue merito vite contemplatiue. Sed præfertur quoad meritum zelus animarum omni sacrificio, & omni dono exteriorum rerum, cum enim ex charitate quilibet plus teneatur se diligere quam alium, magis acceptum est Deo quod aliquis primo ipsi Deo animam suam offerat, per opera contemplatiue quam animam alterius per opera vite actiue, sed vtrumque simul est Deo acceptabilis.

8. Ad aliud patet responso ex iam dictis. Maior enim merces debetur operibus vite actiue quam contemplatiue, quantum ad dimissionem pœnæ, sed nõ quantum ad consecutionem gloriæ, quantum est de genere actus vtriusque vite. Eodem modo est intelligenda autoritas beati Greg. 6. Moral. in oppositum allegata.

Sententia huius distinctionis. XXXVI
in generali & speciali.

Solet etiam queri, vtrum virtutes. Prius egit Magister de habitibus virtutum & donorum. Hic agit de connexionem eorum. Et diuiditur in tres, quia primo ostendit virtutum connexionem. Et secundo earum æqualitatem ibi, vtrum pariter. Tertio ostendit charitatis excellentiam specialem ibi, cum duo sint præcepta. Secunda diuiditur in duas partes. Primo ponit opinionem vnam. Et secundo ponit aliam, quam reputat magis veram, & respondet ad rationem primæ opinionis. Secunda ibi, alii verius dicunt. Hæc est diuisio & sententia generaliter.

2. IN Speciali sic procedit. Et primo querit vtrum virtutes sint adeo connexæ, quod separari nõ possint, sed qui habeat vnam, habeat omnes. Et respondet secundum Hiero.

In. 2. d.
42. q. 3.